

ФОРСАЙТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БУДІВЕЛЬНИХ КОМПАНІЙ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ТА КЛЮЧОВІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ

FORESIGHT OF ECONOMIC SECURITY OF CONSTRUCTION COMPANIES: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS AND KEY VECTORS OF DEVELOPMENT

УДК 339.35

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.13-10>**Фісуненко П.А.**¹

д.е.н., доцент,
декан економічного факультету,
професор кафедри девелопменту
нерухомості, фінансів, обліку
та маркетингу,
Придніпровська державна академія
будівництва та архітектури

Черниш М.О.

аспірант кафедри девелопменту
нерухомості, фінансів, обліку
та маркетингу,
Придніпровська державна академія
будівництва та архітектури

Fisunenko Pavlo

Prydniprovsk State Academy
of Civil Engineering and Architecture

Chernysh Maxim

Prydniprovsk State Academy
of Civil Engineering and Architecture

В аспекті негативного впливу факторів повномасштабного воєнного вторгнення на територію України та ускладнення загроз дестабілізації економічної системи, необхідним є забезпечення форсайту економічної безпеки стратегічно важливих секторів національної економіки, одним з яких є будівельний сектор. Відтворення ключових векторів стратегічного розвитку будівельних компаній є пріоритетним напрямом державного менеджменту. У статті розкрито теоретико-методологічні засади трактування дефініції «економічна безпека будівельного підприємства», як основної засади економічної безпеки національної економічної системи в цілому. У матеріалах наукового дослідження наведено основний перелік підходів щодо розуміння концептуальних засад економічної безпеки будівельних підприємств, проаналізовано особливості впливу негативних факторів оточуючого економічного середовища на діяльність підприємств означеної сфери бізнесу.

Ключові слова: форсайт, економічна безпека, будівельна компанія, фактор, концепція.

In terms of the negative impact of the factors of a full-scale military invasion on the territory of Ukraine and the complication of threats of destabilization of the economic system, it is necessary to ensure the foresight of the economic security of strategically important sectors of the national economy, one of which is the construction sector. Reproduction of key vectors of strategic development of construction companies is a priority area of state management. The article reveals the theoretical and methodological principles of interpretation of the definition «economic security of a construction enterprise» as the main principle of economic security of the national economic system as a whole. The paradigm of ensuring the economic security of construction companies is caused by the need to match economic shifts with the conceptual principles of the formation and development of priority strategic sectors of the national economic system. Taking into account the multifacetedness of the specified economic categories in the field of formation of the theoretical and methodological bases of ensuring the economic security of construction companies and the need for transformational transformations in the field of economic support at the level of state management, the foresight of this problematic aspect acquires priority importance in order to form strategic priorities of economic development. The foresight of the economic security of construction companies necessitates the implementation of complex economic solutions at the level of state management in order to meet the modern requirements of world practice in the field of business. Therefore, it is necessary to understand the multifacetedness and versatility of the definition of «economic security of a construction enterprise», which formulates the generalized principles of its provision and reduces the impact of potential economic risks. In the materials of the scientific research, the main list of approaches to understanding the conceptual foundations of economic security of construction enterprises is given, the peculiarities of the impact of negative factors of the surrounding economic environment on the activities of enterprises of the specified business sphere are analyzed.

Key words: foresight, economic security, construction company, factor, concept.

Постановка проблеми та її актуальність.

Парадигма забезпечення економічної безпеки будівельних компаній викликана необхідністю відповідності економічних зрушень концептуальним засадам становлення та розвитку пріоритетних стратегічних секторів національної економічної системи. Враховуючи багатоаспектність означених економічних категорій в сфері формування теоретико-методологічних основ забезпечення економічної безпеки будівельних компаній та необхідність трансформаційних перетворень у сфері економічного забезпечення на рівні державного менеджменту, – пріоритетне значення набуває форсайт даного проблемного аспекту з метою формування стратегічних пріоритетів економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженням проблематики теоретико-методологічного забезпечення економічної безпеки

будівельних компаній опікувалось багато науковців як в Україні, так і за кордоном, зокрема: О.В. Ареф'єва [1], А.І. Берлач [2], А.О. Кушнірук [3], М.В. Чорна, С.В. Глухова [4], О.М. Вакульчик, Д.П. Дубицький [5], В.І. Грушко, В.С. Сідак, О.І. Пилипченко, В.Г. Алькему [6], Т.М. Іванюта [7], Л.Г. Квасній, О.Я. Щербан [8] та багато інших.

Наприклад, В.І. Дмитренко виокремлює концептуальні основи забезпечення економічної безпеки будівельних компаній, акцентуючи увагу на аналізі спектру впливу факторів оточуючого економічного середовища, що зумовлюють необхідність реалізації комплексних зрушень в економічній системі в цілому [9].

І.Р. Волинець наголошує на необхідності пошуку інноваційного дієвого інструментарію означених зрушень з метою реалізації комплексних перетворень в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів ведення бізнесу [10].

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1339-5860>

Н.І. Боліла досліджує інструментарій забезпечення функціонування механізму економічної безпеки підприємств, акцентуючи увагу на необхідності реалізації структурних економічних перетворень, залученні додаткового капіталу, пошуку дієвого інструментарію комплексних стратегічних рішень [11].

Однак, не зважаючи на значну кількість різноманітних наукових досліджень у сфері забезпечення економічної безпеки будівельних компаній, – особливо гостро відповідна проблематика постає в умовах впливу факторів повномасштабного воєнного вторгнення на територію України та реалізації стратегічних завдань забезпечення стабільного економічного середовища в умовах проведення активних бойових дій.

Мета статті. Метою статті є проведення форсайту економічної безпеки будівельних компаній в аспекті аналізу теоретико-методологічних основ та формування ключових векторів їх прогресивного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Форсайт економічної безпеки будівельних компаній зумовлює необхідність реалізації комплексних економічних рішень на рівні державного менеджменту з метою відповідності сучасним вимогам світової практики у сфері ведення бізнесу. Відтак, необхідним є розуміння багатоаспектності та багатогранності дефініції «економічна безпека будівельного підприємства», що формулює узагальнені принципи її забезпечення та нівелює вплив потенційних економічних ризиків. Отже, аналізуючи літературні джерела [7; 8; 10–15] на предмет виявлення узагальненого розуміння теоретико-методологічних засад формування дефініції «економічна безпека будівельного підприємства» виявлено, що загальне комплексне розуміння відповідної економічної категорії відсутнє, що унеможлиблює формування стратегічних пріоритетів забезпечення сталого економічного розвитку із врахуванням трансформаційних видозмін. Крім того, дослідження питання складу та формулювання основних принципів економічної безпеки підприємств будівельного сектору національної економічної системи не має чіткого універсального формулювання. Відтак, необхідним є запровадження інструментарію взаємодії основних засад форсайт-методології та державно-приватного партнерства для формування програм стратегічної модернізації та забезпечення високого рівня економічної безпеки будівельних компаній. Концептуальний базис форсайт-методології є багатоаспектним явищем, що базується на цілеспрямованому виявленні знань експертів у сфері функціонування будівельних компаній на території держави. Компіляція різноманітних методів форсайту відтворює умови для забезпечення формування стратегічних рішень у довгостроковій

перспективі, складання стратегічних планів забезпечення високого рівня економічної безпеки будівельних компаній.

Перелік основних підходів щодо розуміння концептуальних засад економічної безпеки будівельних підприємств відображено на рис. 1.

На сьогоднішній день, підходи до визначення теоретико-методологічних засад трактування дефініції «економічна безпека будівельної компанії» можна диференціювати у трьох основних категоріях: структурний підхід, функціональний підхід та дієвий підхід. Мета створення та забезпечення ефективного функціонування системи економічної безпеки будівельних підприємств залежить від комплексності та узагальненого характеру розуміння концептуальних засад економічної безпеки в цілому. При цьому, на сьогоднішній день виокремлюють багато різноманітних методів реалізації форсайту забезпечення високого рівня економічної безпеки будівельних компаній, а саме: сценарний метод, метод мозкової атаки, метод експертних панелей, метод розробки майбутнього, метод Дельфі, метод екстраполяції трендів, метод картування технологій, метод моделювання та багато інших.

На сьогоднішній день, в умовах проведення активних бойових дій на території держави, комплексна програма управлінських рішень, що базується на етапах форсайт-методології в сфері забезпечення економічної безпеки будівельних компаній, як пріоритетного сектору національної економічної системи, формує стратегічні переваги України на світовій арені. В цілому, розробка довгострокової стратегії забезпечення економічної безпеки будівельних компаній вимагає проведення підсумкового оцінювання стану відповідного сектору економічної системи, аналізу закордонних практик проведення оцінок з використанням різноманітних методів та інструментів форсайт-методології, приведення у відповідність отриманих економічних показників до світової практики з метою забезпечення формування високого рівня конкурентоспроможності економіки України на світовому ринку. Дане питання особливо гостро постає у період реалізації повномасштабного воєнного вторгнення на територію України та необхідності швидкого прийняття комплексних управлінських рішень в означеній проблематиці.

У даному контексті необхідною є дієва технологія проведення форсайту щодо забезпечення високого рівня економічної безпеки будівельних компаній (рис. 2).

На основі запровадження означеної технології проведення форсайту щодо забезпечення високого рівня економічної безпеки будівельних компаній, формується можливість глибинного аналізу необхідної економічної інформації та прийняття виважених управлінських рішень, що створює

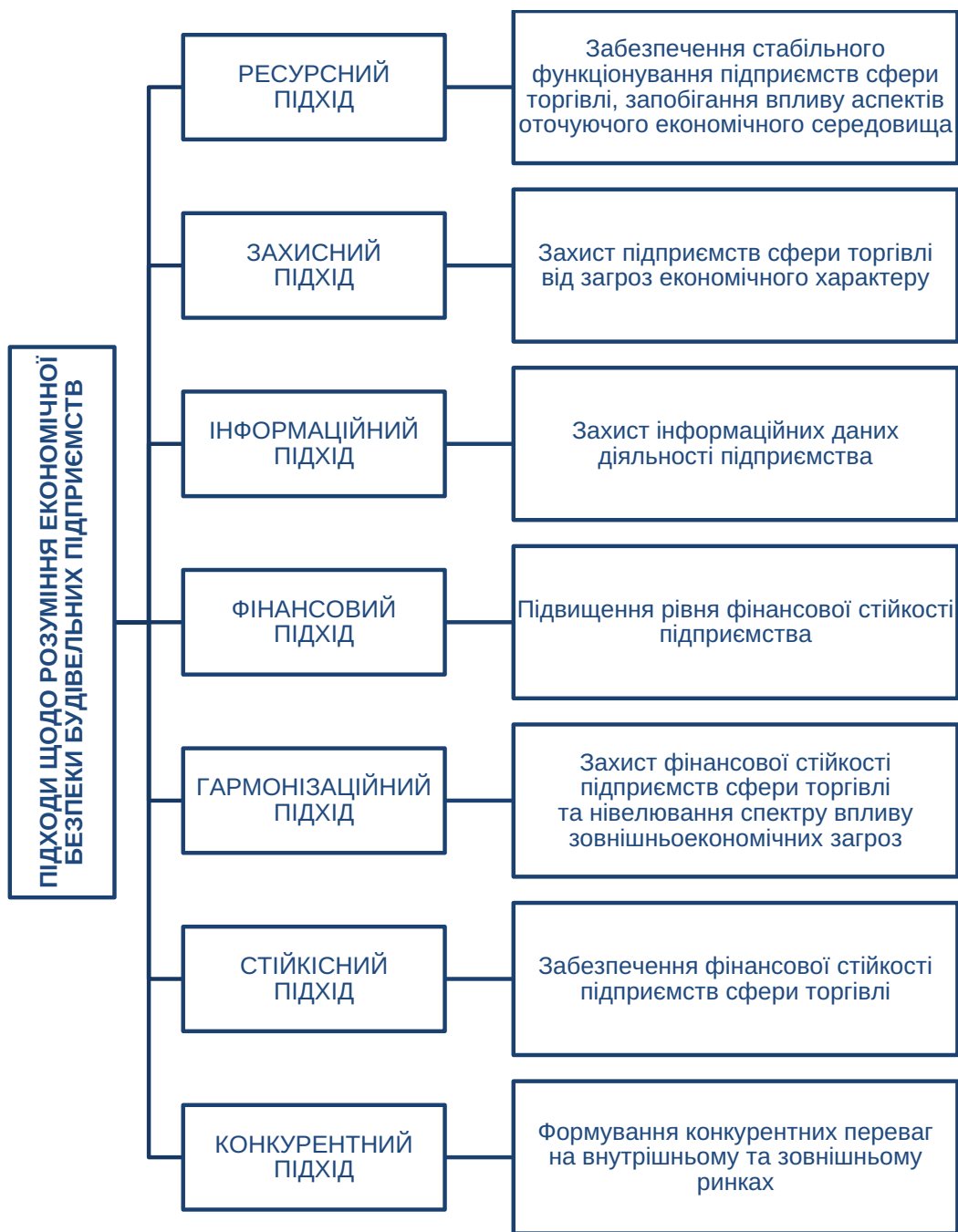

Рис. 1. Перелік основних підходів щодо розуміння концептуальних засад економічної безпеки будівельних підприємств*

Джерело: узагальнено авторами на підставі аналізу [6–14]

взаємодію у забезпеченні реалізації державно-приватного партнерства у довгостроковій перспективі. Отже, для технології форсайту притаманним є процес співпраці представників державної влади, суспільства та бізнесу з метою досягнення консенсусу та формування стратегічних пріоритетів.

Узагальнена схема процесу формування необхідності використання сучасних форсайт-методологій з метою впровадження стратегії забезпечення високого рівня економічної безпеки будівельних компаній зображено на рис. 3. Представлена

схема демонструє необхідність комплексного аналізу проблематики забезпечення економічної безпеки будівельних компаній, що ґрунтується на компіляції різноманітних методів форсайту з метою акумулювання необхідної інформаційної складової та проведення всеохоплюючої оцінки економічної ситуації. Управління економічною безпекою будівельного підприємства базується на процесах діагностики та моніторингу рівня економічної безпеки, виявлення «слабких сторін» у системі економічної безпеки, ідентифікації та оцінці

Рис. 2. Покрокова технологія проведення форсайту щодо забезпечення високого рівня економічної безпеки будівельних компаній

Джерело: розроблено авторами

загроз функціональним складовим економічної безпеки та розробки й реалізації заходів для підвищення рівня економічної безпеки будівельного підприємства [10].

Нааявна проблематика формує передумови відображення комплексного підходу до вирішення проблемного аспекту забезпечення економічної безпеки будівельних компаній в сучасних умовах.

Таким чином, забезпечення стабільного функціонування та розвитку будівельних підприємства, запобігання внутрішнім та зовнішнім негативним впливам та економічним загрозам є пріоритетним завданням сьогодення.

Висновки. Ліквідація наслідків повномасштабного воєнного вторгнення на територію країни призведе до стрімкого розвитку будівельної сфери, що, в свою чергу, сформує стратегічні перспективи для усіх сфер економіки, що є прямо чи опосередковано пов'язаними із будівельним сектором. Роль будівельного сектору у процесі відновлення національної економічної системи є вирішальною. Це вимагає розробки комплексного механізму впровадження заходів державного менеджменту, необхідних для розвитку будівельної сфери, що має стати предметом подальших наукових досліджень.

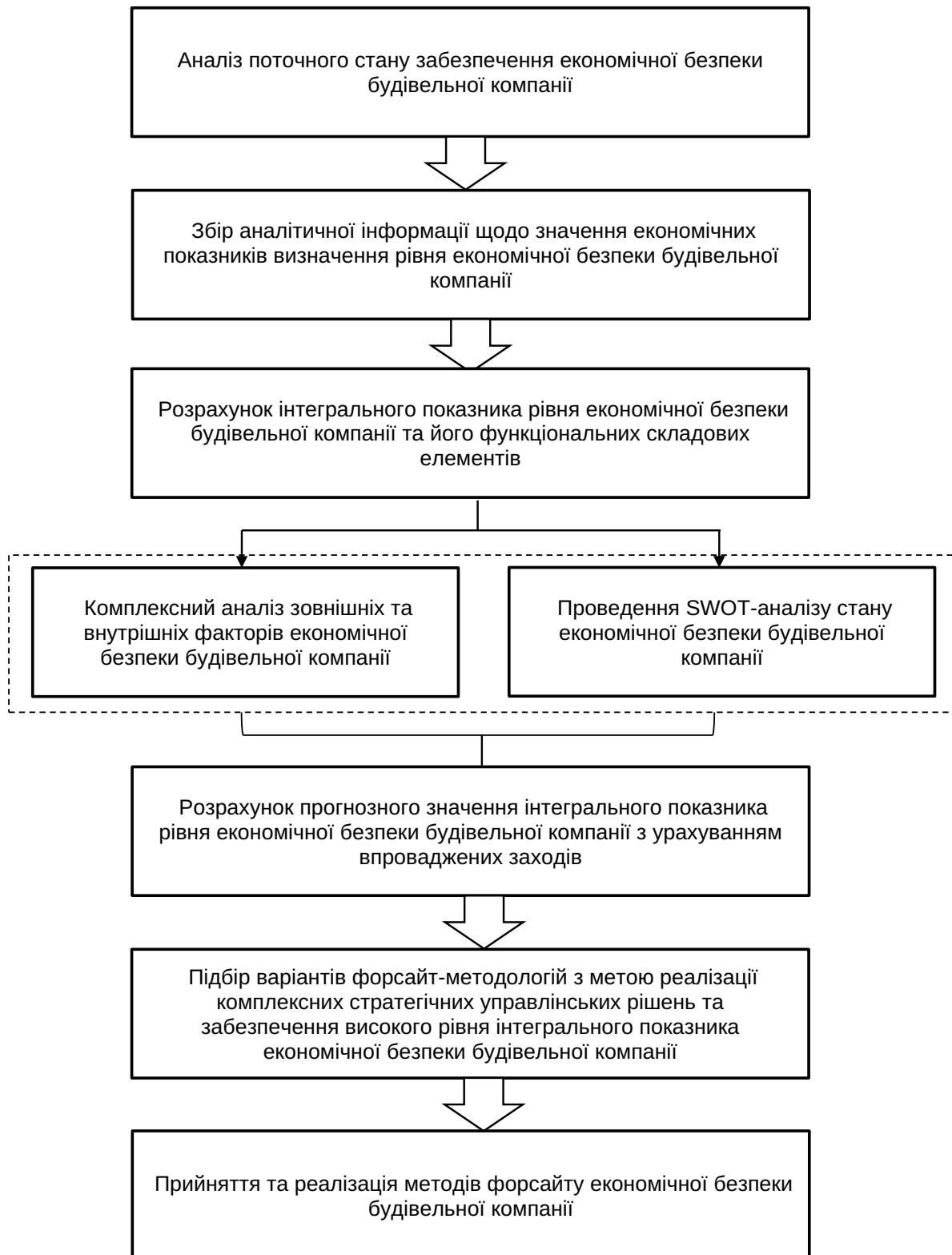

Рис. 3. Схема процесу формування форсайт-методологій впровадження стратегії забезпечення економічної безпеки будівельних компаній

Джерело: розроблено авторами

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ареф'єва О.В. Інноваційні імперативи формування економічної безпеки машинобудівних підприємств. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2014. Вип. 50. С. 132–142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_2014_50_21
2. Берлач А.І. Безпека бізнесу: навч. посіб. Київ : Університет «Україна», 2007. 280 с.
3. Кушнірук А.В. Ідентифікація внутрішніх та зовнішніх загроз системі економічної безпеки будівельних підприємств *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. 2015. Вип. 33. С. 174–184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/shpebfrv_2015_33_20
4. Чорна М.В., Глухова С. В. Стратегічні напрями інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : зб. наук. праць ХДУХТ*. Харків, 2012. Вип. 1 (15). Ч. 1. С. 210–216.
5. Вакульчик О.М., Дубицький Д.П. Оцінка економічної безпеки підприємства в умовах кредитування. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2013. № 3. С. 108–115. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2013_3_14
6. Грушко В.І. Економічна безпека держави на макро- та мікрорівнях. Т. 8. / В.І. Грушко, В.С. Сідак, О.І. Пилипченко, В.Г. Алькему; ред.: В.С. Сідак. Київ, 2013. 308 с.
7. Іванюта Т.М. Методичні підходи до аналізу економічної безпеки підприємств. *Вісник Одеського національного університету*. Економіка. 2023. Т. 18, Вип. 1(1). С. 137–141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2013_18_1%281%29_32
8. Квасній Л.Г., Щербан О. Я. Підходи до аналізу економічної безпеки туристичних підприємств. *Вісник Одеського національного університету*. Серія: Економіка. 2015. Т. 20. Вип. 5. С. 162–166. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2015_20_5_37
9. Дмитренко В.І. Загрози розвитку підприємств будівельної галузі: теоретичний аспект. *Агросвіт*. 2020. № 11. С. 136–140.
10. Волинець І.Г. Класифікація загроз та шляхи забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права*. 2020. Вип. 24. С. 4–9.
11. Боліла Н.В., Гусарова Л. В. Класифікація та систематизація загроз економічної безпеки будівельних підприємств. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. 2019. Вип. 40. С. 40–45.
12. Проект Плану відновлення України / Національна рада з відновлення України від наслідків війни. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/functioning-of-the-financial-system.pdf> (дата звернення: 26.06.2024).
13. Коробцова Д.В. Правове забезпечення фінансової безпеки держави в умовах воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/261779/258188> (дата звернення: 26.06.2024).
14. 1KSE Institute (аналітичний центр при Київській школі економіки) URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/kse-spilno-z-ministerstvom-ekonomiki-ta-ofisom-prezidenta-zapuskaye-sayt-dlya-zboru-danih-pro-zbitkinaneseni-ukrayini-u-viyni> (дата звернення: 26.06.2024).
15. Пархоменко Н.О. Особливості управління економічною безпекою будівельного підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7877>

REFERENCES:

1. Arefeva O.V. (2014) Innovatsiyni imperatyvy formuvannya ekonomichnoyi bezpeky mashynobudivnykh pidpryyemstv [Innovative imperatives of the formation of economic safety of machine-building enterprises]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi – Problems of the system approach in the economy*, vol. 50, pp. 132–142. [in Ukrainian].
2. Berlach A.I. (2007) Bezpeka biznesu: Navch. Posib [Business Security Teaching. Manual]. Kyiv: University «Ukraine» [in Ukrainian].
3. Kushniruk A.V. (2015) Identyfikatsiya vnutrishnikh ta zovnishnikh zahroz systemi ekonomichnoyi bezpeky budivel'nykh pidpryyemstv [Identification of internal and external threats to the system of economic safety of construction enterprises]. *Shlyakhy pidvyshchennya efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannya rynkovykh vidnosyn – Ways of increasing the efficiency of construction in the conditions of formation of market relations*, vol. 33, pp. 174–184 [in Ukrainian].
4. Chorna M.V. & Glukhova S.V. (2012) Stratehichni napryamy innovatsiynoyi diyal'nosti pidpryyemstv budivel'noyi haluzi [Strategic directions of innovation activity of construction industry enterprises] [Economic strategy and prospects of development of the sphere of trade and services] Sb. sciences works of KHDUHT. Kharkiv [in Ukrainian].
5. Vukchuk O.M. & D.P. Dubitsky (2013) Otsinka ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva v umovakh kredytuvannya [Estimation of economic safety of the enterprise in the conditions of crediting]. *Ekonomichnyy visnyk Natsional'noho hirnychoho universytetu – Economic Bulletin of the National Mining University*, vol. 3, pp. 108–115. [in Ukrainian].
6. Grushko V.I. Sidak V.S., Pylypchenko O.I., Alkeum V.G. Sidak V.S. (2013) Ekonomichna bezpeka derzhavy na makro- ta mikrorivnyakh [Economic security of the state at macro and micro levels]. Kyiv [in Ukrainian].
7. Ivanyuta T.M. (2013). Metodychni pidkhody do analizu ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstv [Methodical approaches to the analysis of economic security of enterprises]. *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu. Ekonomika. – Bulletin of the Odessa National University. Economy*, vols. 1, pp. 137–141. Odesa: Odesa National University [in Ukrainian].
8. Kvasny L.G., Shcherban O.Ya. (2015). Pidkhody do analizu ekonomichnoyi bezpeky turystychnykh pidpryyemstv [Approaches to the analysis of the economic safety of tourist enterprises]. *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Ekonomika – Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu. Seriya : Ekonomika*, vols. 20, pp. 162–166. Odessa: Odessa National University [in Ukrainian].
9. Dmytrenko V.I. (2020) Zahrozy rozvytku pidpryyemstv budivel'noi haluzi: teoretychnyi aspekt.

[Threats to the development of enterprises in the construction industry: theoretical aspect]. *Ahrosvit – Agro-world*, vol. 11, pp. 136–140. (in Ukrainian)

10. Volynets I.H. (2020) Klasyfikatsiia zahroz ta shliakhy zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky budivelnnykh pidpriemstv [Classification of threats and ways to ensure the economic security of construction enterprises]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu i prava – Scientific notes of the Lviv University of Business and Law*, vol. 24, pp. 4–9. (in Ukrainian)

11. Bolila N.V., Husarova L.V. (2019) Klasyfikatsiia ta systematyzatsiia zahroz ekonomichnoi bezpeky budivelnnykh pidpriemstv [Classification and systematization of threats to the economic security of construction enterprises.]. *Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn – Ways to increase the efficiency of construction in the conditions of the formation of market relations*, vol. 40, pp. 40–45. (in Ukrainian)

12. Proekt Planu vidnovlennia Ukrainy [Draft Plan for the Recovery of Ukraine] / Natsionalna rada z vidnovlennia Ukrainy vid naslidkiv viiny – National Council for the Reconstruction of Ukraine after the Consequences of the War. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/>

storage/app/sites/1/recoveryrada.ua/functioning-of-the-financial-system.pdf (last accessed 2024/06/26). (in Ukrainian)

13. Korobtsova D.V. (2022) Pravove zabezpechennia finansovoi bezpeky derzhavy v umovakh voiennoho stanu [Legal provision of the financial security of the state in conditions of martial law]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo – Analytical and comparative jurisprudence*. Available at: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/261779/258188> (last accessed 2024/06/26). (in Ukrainian)

14. KSE Institute (analitychnyi tsentr pry Kyivskii shkoli ekonomiky [KSE Institute (analytical center at the Kyiv School of Economics)]. Available at: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/kse-spilno-z-ministerstvom-ekonomiki-ta-ofisom-prezidenta-zapuskaye-sayt-dlya-zboru-danih-pro-zbitki-naneseni-ukrayini-u-viyni/> (last accessed 2024/06/26). (in Ukrainian)

15. Parkhomenko N.O. (2020). Osoblyvosti upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu budivelnnoho pidpriemstva [Features of economic security management of a construction company]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, vol. 5. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7877>